

بررسی تمدنی جنگ های پیامبر با محوریت جنگ های خندق و بنی قریظه

نگارنده:

ابوالفضل ابراهیم پور

مقدمه : جنگ های پیامبر در یک تقسیم بندی کلی به دو قسم سریه و غزوه تقسیم میشوند. غزوه ، جنگ هایی است که پیامبر اسلام ص شخصا آن جنگ را فرماندهی میکرد و سریه ، جنگ هایی است که پیامبر ص فرمانده ای را با گروهی از سربازان را به جنگ میفرستاده و خود در آن شرکت نداشته اند. (میرشریفی، آشنایی با تاریخ اسلام، ج ۱، ص ۱۷۵). سریه در لغت به معنای سپاهی ۴۰۰ نفره است. و غزوه در لغت به معنای جنگیدن است (ابن منظور لسان العرب ، ۱۴۱۴ق ، جلد ۱۵ ، صفحه ۱۲۳)، شیوه فرماندهی جنگ ها و حل بحران های مختلف ، الگویی برای فهم مبنای حکومتی پیامبر (ص) و مرجعی برای تدوین فقه حکومتی است. و با توجه به نامه امام علی علیه السلام به فرزندشان امام حسن : «تاریخ گذشتگان را بر دلت بنما و بیندیش که آنها چه کردند» (نهج البلاغه ، نامه ۳۱ ، بند اول) باید در تاریخ سیر کرد و از آن درس گرفت تا بتوان در آینده موفق بود. لذا این مقاله دو جنگ سرنوشت ساز را در تاریخ حضرت رسول (ص) بررسی میکند تا عبرت و الگویی مؤثر در تدوین علوم اسلامی باشد.

به صورت کلی تعداد جنگ های غزوه پیامبر ۲۶ تا ۲۷ عدد بوده که به دلیل اختلاف در دو جنگ پیامبر این دو عدد به دست آمده. دسته اول بازگشت پیامبر از خیبر به وادی القری را با غزوه خیبر واحد دانسته و دسته دوم آن را از خیبر مجزا گرفته اند. (مسعودی ، مروج الذهب ، جلد ۲ صفحه ۲۸۷-۲۸۸)

در این مقاله ما به دو غزوه خندق و بنی قریظه میپردازیم:

پیشینه حمله خندق : در هر واقعه تاریخی ۲ علت بعید و قریب وجود دارد که ریشه آنها را باید در علل بعید پیدا کرد. در کتب تاریخی برای حمله خیبر در سال ۵ هجری ۲ سبب ذکر کرده اند ، یکی با عاملیت قوم یهودی بنی نضیر و دیگری با عاملیت قبیله کافر قریش که به تفصیل میگوییم:

در سال چهارم هجری در جریان محاصره قبیله یهودی بنی نضیر که پیمان خود را با پیامبر شکسته بودند، پیامبر (ص) آنها را بدون اموالشان و فقط با هر ۳ نفر ۱ شتر و ۱ مشک از مدینه اخراج کردند. گروهی از آنها به شام و گروهی به قلعه خیبر پناه بردند. یکی از بزرگان آنها حییّ ابن أخطب بود که در جریان نقض پیمان نقش به خصوصی داشت. سران بنی نضیر و یهود به دلیل کینه دیرینه ای که از پیامبر داشتند و جریان غزوه بنی نضیر نقشه ای را طراحی کردند که بتوانند با استفاده از نیروی مشرکین مکه و قبائل مختلف عرب و یهود، اسلام را و حضرت رسول ص را شکست داده و ریشه کن کنند:

حییّ ابن أخطب با همراهی جمعی از بزرگان بنی نضیر و بنی وائل، به مکه رفتند و با ابوسفیان و سران قریش دیدار کردند. طی این دیدار سران یهود تلاش داشتند که به هر طریقی همراهی مشرکان را با خودشان داشته باشند.